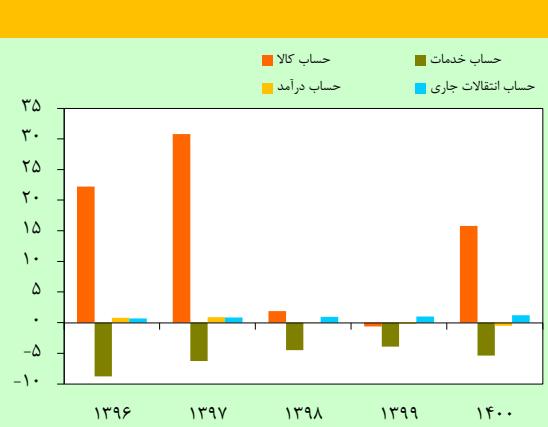
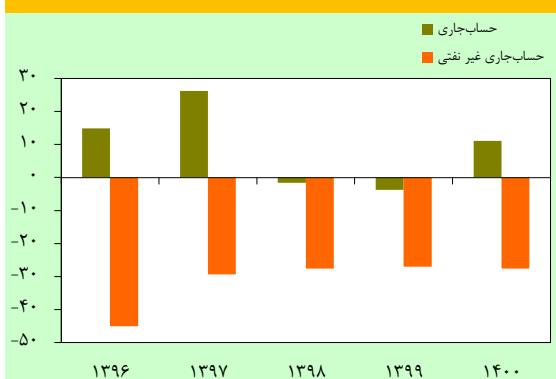

میلیون دلاری همراه بود. در سال مورد بررسی افزایش ارزش صادرات و واردات خدمات، افزایش کسری حساب خدمات را نسبت به سال قبل از آن به همراه داشت، به طوری که کسری حساب مذکور در سال مورد بررسی به $5/4$ میلیارد دلار رسید. در همین سال حساب درآمد، کسری معادل ۴۹۵ میلیون دلاری را تجربه کرد و حساب انتقالات جاری از $1/2$ میلیارد دلار مازاد برخوردار بود.

نمودار ۱-۱۲- اجزای اصلی حساب جاری(میلیارد دلار)

نمودار ۲-۱۲- مقایسه تراز حساب جاری و تراز حساب جاری غیر نفتی (میلیارد دلار)

۱-۱۲- تحولات مهم تراز پرداخت‌های خارجی ایران

در سال ۱۴۰۰، در پی کاهش قابل توجه آثار ناشی از شیوع بیماری کرونا و افزایش سطح فعالیتهای اقتصادی، رشد اقتصادی بیشتر کشورهای جهان تقویت شد و میزان تقاضا در سطح جهانی افزایش پیدا کرد؛ به طوری که، از یک طرف به طور مستقیم منجر به افزایش قیمت کالاهای اولیه^(۱) و قیمت انرژی در بازارهای جهانی شد و از طرف دیگر با افزایش قیمت کالاهای اولیه و انرژی را شدت بخشید. توپولید، روند صعودی قیمت کالاهای اولیه و انرژی را شدت بخشید. همچنان، محدودیتهای وضع شده بر تردد فراموزی کالا و مسافر، تا حدودی برداشته شد. مجموعه این عوامل، منجر به رشد عملکرد صادرات و واردات در هر دو حوزه کالاهای و خدمات در جدول تراز پرداخت‌های کشور شد و منجر به ثبت شدن تراز حساب جاری با گردید؛ این در حالی است که در سال ۱۳۹۹، تراز حساب جاری با کسری رو به رو بود. همچنان، در این سال به دلیل افزایش خالص مطالبات افراد مقیم از دنیای خارج بدھکاری حساب مالی و سرمایه نسبت به سال قبل از آن افزایش یافت.

۱-۱-۱۲- حساب جاری

در سال ۱۴۰۰، حساب جاری تراز پرداخت‌ها از ۱۱/۱ میلیارد دلار مازاد برخواردار شد، در حالی که در سال قبل از آن، حدود $۳/۷$ میلیارد دلار کسری داشت. علت اصلی مازاد تراز پرداخت‌ها در سال مورد بررسی، افزایش قابل توجه ارزش صادرات نفتی و غیر نفتی و ایجاد مازاد $۱۵/۸$ میلیارد دلاری در حساب کالا بود. حساب مذکور در سال ۱۳۹۹ با کسری $۵/۹۱$

۱- Primary commodities

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۴۰۰

جدول ۱-۱۲- خلاصه وضعیت حساب جاری

(میلیون دلار)

درصد تغییر		سال			
۱۴۰۰	۱۳۹۹	□ ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	
θ	۱۲۱/۰	۱۱۱۴۴	-۳۶۵۱	-۱۶۵۲	حساب جاری
θ	θ	۱۵۸۴۴	-۵۹۱	۱۸۸۵	حساب کالا
۳۹/۱	-۱۴/۵	-۵۳۵۹	-۳۸۵۳	-۴۵۰۴	حساب خدمات
۱۴۰/۰	θ	-۴۹۵	-۲۰۶	۱۴	حساب درآمد
۱۵/۶	۴/۷	۱۱۵۳	۹۹۸	۹۵۳	حساب انتقالات جاری
۲/۳	-۲/۳	-۲۷۵۷۹	-۲۶۹۶۳	-۲۷۵۹۱	حساب جاری غیر نفتی (۱)

۱- منظور از عبارت «غير نفتی» در تمامی مطالب این فصل، عدم احتساب ارزش خام، فرآوردهای نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (کدهای تعریفه گمرکی ۲۷۰۹، ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر و وارد شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران و سایر اشخاص و شرکت‌ها (گمرکی و غیر گمرکی) در آمارهای صادرات و واردات کالا می‌باشد.

علت افزایش ارزش صادرات و واردات کالا باید افزود، افزایش قیمت انرژی جهان به دنبال افزایش سطح فعالیت‌های اقتصادی در نتیجه فروکش کردن آثار همه‌گیری کرونا و در پی آن، افزایش قیمت نفت خام صادراتی ایران، منجر به افزایش ارزش صادرات نفتی کشور در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن شد، به طوری که با افزایش ۶۶/۱ درصدی طی دوره اشاره شده به ۳۸/۷ میلیارد دلار رسید.

۱-۱-۱-۱۲- حساب کالا (تراز بازرگانی)

در سال ۱۴۰۰، ارقام صادرات و واردات کالا (فوب) به ترتیب با افزایش ۵۴/۰ و ۲۱/۹ درصدی به ۲۹/۵ و ۶۳/۶ میلیارد دلار رسیدند که در نتیجه آن، حساب کالای تراز پرداخت‌ها از مازاد ۱۵/۸ میلیارد دلاری برخوردار شد. این در حالی است که این حساب در سال ۱۳۹۹، معادل ۵۹۱ میلیون دلار کسری داشت. در توضیح

جدول ۲-۱۲- حساب کالا

(میلیون دلار)

درصد تغییر		سال			
۱۴۰۰	۱۳۹۹	□ ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	
θ	θ	۱۵۸۴۴	-۵۹۱	۱۸۸۵	حساب کالا (تراز بازرگانی)
۵۴/۰	-۱۴/۰	۷۹۴۷۰	۵۱۶۰۱	۵۹۹۷۵	صادرات
۲۱/۹	-۱۰/۲	۶۳۶۲۶	۵۲۱۹۱	۵۸۰۹۰	واردات
-۴/۳	-۰/۶	-۲۲۸۷۸	-۲۳۹۰۲	-۲۴۰۵۴	حساب کالای (تراز بازرگانی) غیر نفتی
۴۴/۰	-۱۶/۶	۴۰۷۴۸	۲۸۲۸۹	۳۳۹۲۶	صادرات غیر نفتی
۲۱/۹	-۱۰/۰	۶۳۶۲۶	۵۲۱۹۱	۵۷۹۷۹	واردات غیر نفتی

مورد بررسی، ارزش صادرات غیر نفتی با رشد ۴۴/۰ درصدی به ۴۰/۷ میلیارد دلار رسید. بررسی عملکرد ارزش واردات گمرکی (ارزش سیف) نیز به عنوان مولفه اصلی تشکیل‌دهنده واردات کالای ترازپرداخت‌ها، نشان دهنده آن است که متغیر مذکور در سال ۱۴۰۰ نسبت به رقم مشابه سال قبل از آن، به میزان ۳۶/۳ درصد افزایش داشت.

همچنین، افزایش حجم صادرات کالای غیر نفتی و واردات کالا در نتیجه کاهش محدودیت‌های وضع شده بر تردد فرآمرزی کالا، در کنار افزایش قیمت کالاهای اولیه در بازارهای جهانی به دنبال افزایش گستره تقاضا در اغلب کشورها، رشد ارزش صادرات غیر نفتی کالا و واردات کالای ترازپرداخت‌ها را طی دوره مورد بررسی به همراه داشت. شایان ذکر است در سال

جدول ۳-۱۲- ارزش صادرات کالا

(میلیون دلار)

سهم(درصد)		درصد تغییر			سال			
۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۳۹۹	□ ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸		
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۵۴/۰	-۱۴/۰	۷۹۴۷۰	۵۱۶۰۱	۵۹۹۷۵	الصادرات کالا	
۴۸/۷	۴۵/۲	۶۶/۱	-۱۰/۵	۳۸۷۲۳	۲۲۳۱۲	۲۶۰۴۹	صادرات نفتی (۱)	
۱۲/۴	۱۵/۸	۲۰/۷	-۲۸/۸	۹۸۶۴	۸۱۷۱	۱۱۴۷۰	منظور شده در آمار گمرک (۲)	
۵۱/۳	۵۴/۸	۴۴/۰	-۱۶/۶	۴۰۷۴۸	۲۸۲۸۹	۳۳۹۲۶	صادرات غیر نفتی	

۱- شامل ارزش نفت خام، فرآوردهای نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (کدهای تعریفه گمرکی ۲۷۰۹، ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران و ... (گمرکی و غیر گمرکی) می‌باشد.
۲- ارزش صادرات مایعات گازی و فرآوردهای نفتی (کدهای تعریفه گمرکی ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی پالایش و پخش، ملی پخش و سایر شرکت‌ها و اشخاص که در آمار صادرات گمرک منظور شده است.

۱- رقم صادرات و واردات کالای جدول تراز پرداخت‌ها شامل مجموع ارزش مبادلات کالای گمرکی و غیر گمرکی است.

در سال مورد بررسی، با مثبت شدن تراز حساب‌جاری و تراز حساب کالا، نسبت ارقام دو حساب مذکور به تولید ناخالص داخلی به ترتیب به ۳/۱ و ۴/۵ درصد رسید، در حالی که در سال ۱۳۹۹، نسبت حساب‌جاری به تولید ناخالص داخلی و نسبت حساب کالا به تولید ناخالص داخلی به ترتیب ۱/۵ و -۰/۲ درصد بود. در سال ۱۴۰۰، نسبت صادرات کالا به تولید ناخالص داخلی با افزایش ۱/۳ واحد درصدی نسبت به سال ۱۳۹۹ ۲/۵ درصد و نسبت واردات کالا به تولید ناخالص داخلی با کاهش ۳/۵ واحد درصدی طی همین دوره به ۱/۸ درصد رسید.

در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن، افزایش ۲۱/۹ درصدی واردات کالاهای غیر نفتی و افزایش ۴۴/۰ درصدی صادرات کالاهای غیر نفتی منجر به کاهش ۴/۳ درصدی کسری حساب کالای غیر نفتی گردید که در نتیجه آن کسری مذکور به ۲۲/۹ میلیارد دلار رسید. در سال ۱۴۰۰، سهم صادرات نفتی از کل صادرات کالا ۴۸/۷ درصد بود که نسبت به سال قبل از آن ۳/۵ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. در همین سال، صادرات نفتی گمرکی با ۲۰/۷ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۹ به ۹/۹ میلیارد دلار رسید.

جدول ۱۲-۴- ارزش واردات کالا (میلیون دلار)

درصد تغییر	سال	کل واردات کالاهای گاز و فرآوردهای نفتی(۱) سایر کالاهای
۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰
۲۱/۹	-۱۰/۲	۶۳۶۲۶
۲۱۵/۱	-۹۹/۹	۵۲۱۹۱
۲۱/۹	-۱۰/۰	۵۸۰۹۰
		۱۱۱
		۵۷۹۷۹

۱- ارزش گاز طبیعی، مایعات گازی و فرآوردهای نفتی (کدهای تعریف گمرکی ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) وارد شده توسط شرکتهای ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی پالایش و پخش فرآوردهای نفتی ایران و سایرین (گمرکی و غیر گمرکی)

جدول ۱۲-۵- نسبت حساب‌جاری، کالا، صادرات و واردات کالا
(درصد) به تولید ناخالص داخلی

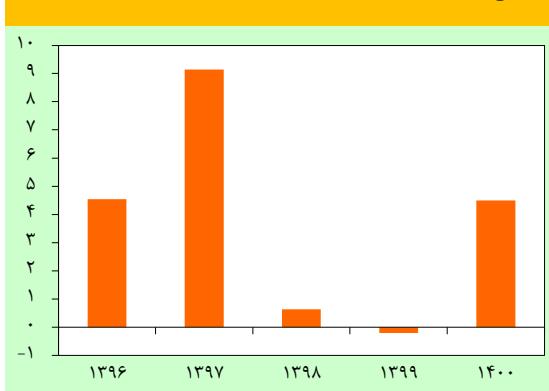
سال	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸
نسبت حساب‌جاری به تولید ناخالص داخلی	-۱/۵	-۰/۶	
نسبت حساب کالا به تولید ناخالص داخلی	-۰/۲	۰/۶	
نسبت صادرات کالا به تولید ناخالص داخلی	۲۱/۴	۲۰/۳	
نسبت واردات کالا به تولید ناخالص داخلی	۱/۸۰	۱/۹/۶	

۱- به قیمت بازار و برحسب قیمت‌های جاری، نرخ ارز مبنای محاسبه تولید ناخالص دلاری به صورت میانگین موزونی از نرخ ارز ترجیحی و نرخ حواله در سامانه نیما و بالحاظ سهم آنها در تامین ارز مورد نیاز واردات، در نظر گرفته شده است.

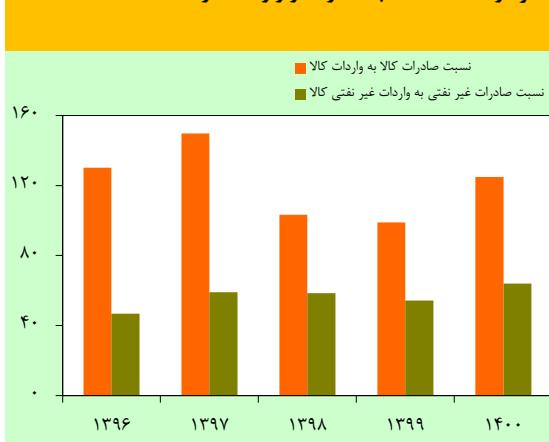
۱-۱-۱-۲- حساب خدمات

در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن، کسری حساب خدمات با افزایش ۳۹/۱ درصدی به حدود ۵/۴ میلیارد دلار رسید. در این سال نسبت به سال ۱۳۹۹، صادرات و واردات خدمات به ترتیب با تغییر ۷۰/۴ و ۵۴/۷ درصدی به ۶/۵ و ۱۱/۹ میلیارد دلار افزایش یافتند. علت اصلی رشد قابل توجه ارزش صادرات و واردات خدمات، کاهش محدودیت‌های بین‌المللی در خصوص تجارت کالاهای و مسافرت‌های برون‌مرزی بود که از یک طرف با افزایش حجم بازارگانی خارجی و مسافرت‌های خارجی و از طرف دیگر با افزایش نرخ کرایه حمل بار و مسافر در نتیجه افزایش تقاضای حمل و نقل، آثار خود را در افزایش عملکرد

نمودار ۱۲-۳- نسبت تراز بازارگانی خارجی به تولید ناخالص داخلی (۱۳۹۵=۱۰۰) (درصد)

نمودار ۱۲-۴- تناسب صادرات و واردات (درصد)

گزارش اقتصادی و تراز نامه سال ۱۴۰۰

از به کشور (مجموع خروج اتباع ایرانی از کشور و میزان ورود اتباع خارجی به داخل کشور) در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن حدود ۲۱۱/۳ درصد افزایش یافت.

صادرات و واردات خدمات به ویژه در حوزه‌های خدمات «مسافرت» و خدمات «حمل و نقل بار» و «حمل و نقل مسافر» بر جای گذاشت. شایان ذکر است، مجموع تردد فرامرزی مسافر

جدول ۱۲-۶- حساب خدمات

(میلیون دلار)

سهم(درصد)		درصد تغییر		سال			حساب خدمات
۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۳۹۹	□ ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	
-	-	۳۹/۱	-۱۴/۵	-۵۳۵۹	-۲۸۵۳	-۴۵۰۴	حساب خدمات
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۷۰/۴	-۶۶/۸	۶۵۱۸	۲۸۲۴	۱۱۵۰۹	صادرات
۳۹/۲	۵۴/۱	۲۲/۶	-۴۵/۰	۲۵۵۷	۲۰۶۸	۳۷۶۲	حمل و نقل
۲۸/۴	۱۱/۰	۳۳۹/۶	-۹۳/۴	۱۸۵۴	۴۲۲	۶۳۴۵	مسافرت
۸/۵	۷/۳	۹۷/۸	۷۹/۹	۵۵۶	۲۸۱	۱۵۶	خدمات ساختمانی
۲۳/۸	۲۷/۵	۴۷/۳	-۱۵/۵	۱۵۵۱	۱۰۵۳	۱۲۴۶	سایر خدمات
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۵۴/۷	-۵۲/۱	۱۱۸۷۷	۷۶۷۷	۱۶۰۱۳	واردات
۲۵/۴	۳۱/۶	۲۴/۴	-۴۰/۹	۳۰۲۱	۲۴۲۹	۴۱۱۳	حمل و نقل
۴۲/۰	۳۳/۲	۹۵/۹	-۷۱/۷	۴۹۹۳	۲۵۴۹	۹۰۱۲	مسافرت
۵/۱	۱/۶	۳۹۱/۲	۲۴۰/۶	۶۰۹	۱۲۴	۳۶	خدمات ساختمانی
۲۷/۴	۳۳/۵	۲۶/۴	-۹/۷	۳۲۵۴	۲۵۷۵	۲۸۵۲	سایر خدمات

طی همین دوره، درآمد سرمایه‌گذاری معادل ۱۴۰ درصد کاهش داشت و در مجموع دریافت‌های حساب درآمد نسبت به عملکرد سال ۱۳۹۹ حدود ۰/۶ درصد کاهش نشان می‌دهد. در سمت پرداخت‌های حساب درآمد نیز جبران خدمات کارگران و هزینه سرمایه‌گذاری به ترتیب معادل ۹/۵ و ۰/۱ درصد افزایش یافت. تغییر ناچیز دریافت حساب درآمد، در مقایسه با افزایش حدود ۱۸/۸ درصدی پرداخت حساب مذکور، منجر به افزایش کسری این حساب طی دوره مورد بررسی گردید.

۳-۱-۱-۱۲- حساب درآمد

خالص مبالغات انجام شده در حساب درآمد، شامل دریافت‌ها و پرداخت‌ها بابت «جبران خدمات کارگران» و «درآمد و هزینه سرمایه‌گذاری» در سال ۱۴۰۰، نشان‌دهنده پرداخت ۴۹۵ میلیون دلار درآمد، توسط افراد مقیم، بابت استفاده از عوامل تولید غیرمقیم است. در این دوره، میزان افزایش دریافت‌ها بابت جبران خدمات نیروی کار ۳۱۱/۲ درصد برآورد گردید که علت عدمه آن افزایش تعداد نیروی کار ایرانی در کشورهای خارجی بوده است. همچنین،

جدول ۱۲-۷- حساب درآمد

(میلیون دلار)

درصد تغییر		سال			حساب درآمد
۱۴۰۰	۱۳۹۹	□ ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	
۱۴۰/۰	۰	-۴۹۵	-۲۰۶	۱۴	حساب درآمد
-۰/۶	-۳۹/۵	۱۲۷۶	۱۲۸۴	۲۱۲۲	دریافت
۳۱۱/۲	-۸۵/۲	۲۱۷	۵۳	۳۵۸	جبران خدمات کارگران
-۱۴/۰	-۳۰/۲	۱۰۵۹	۱۲۳۱	۱۷۶۵	درآمد سرمایه‌گذاری
۱۸/۸	-۲۹/۳	۱۷۷۱	۱۴۹۰	۲۱۰۹	پرداخت
۹/۵	-۱۰/۶	۲۰۰	۱۸۳	۲۰۴	جبران خدمات کارگران
۲۰/۱	-۳۱/۳	۱۵۷۱	۱۳۰۸	۱۹۰۴	هزینه سرمایه‌گذاری

شامل انتقالات سرمایه‌ای (بخشنده‌ی ها یا انتقالات مهاجران) و مبادله دارایی‌های تولید نشده غیر مالی با خارج از کشور و حساب مالی شامل مبادلات انجام شده در سرفصل‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، سرمایه‌گذاری در سبد مالی، سایر سرمایه‌گذاری‌ها و تغییرات دارایی‌های ذخیره می‌باشد.

جدول ۱۲-۸- حساب مالی و سرمایه (میلیون دلار)

درصد تغییر	سال			
۱۴۰۰	۱۳۹۹	□ ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸
۱۳۲/۶	۳۲۴/۳	-۱۰۲۲۹	-۴۳۹۸	-۱۰۳۶
۲۷/۷	-۱/۹	-۷۵۴۴	-۵۹۰۶	-۶۰۱۹
۰	-۶۹/۷	-۲۶۸۵	۱۵۰۸	۴۹۸۲

۱-۲-۱- حساب سرمایه

بدهکاری حساب سرمایه در سال ۱۴۰۰ با افزایش حدود ۲۷/۷ درصدی نسبت به سال قبل از آن به حدود ۷/۵ میلیارد دلار رسید. در بررسی‌های صورت گرفته، عمدۀ بدهکاری حساب سرمایه ناشی از خرید املاک و مستغلات توسط افراد مقیم در خارج از کشور بوده است. به عنوان نمونه، موسسه آمار ترکیه تعداد خانه‌های خریداری شده توسط ایرانیان در این کشور را در سال ۱۴۰۰ معادل ۱۰۷۱۳ واحد گزارش کرد.

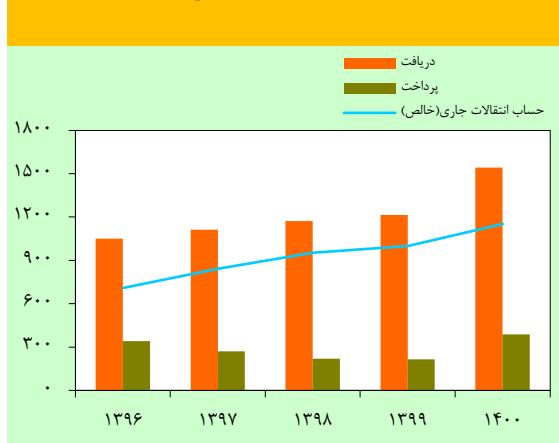
۲-۱-۱- حساب مالی

در سال ۱۴۰۰، حساب مالی تراز پرداخت‌ها معادل ۲/۷ میلیارد دلار بدهکار شد، در حالی که در سال ۱۳۹۹، معادل ۱/۵ میلیارد دلار بستانکار بوده است. علت عمدۀ بدهکاری حساب مالی در سال مورد بررسی، بدهکاری سرفصل «سایر سرمایه‌گذاری‌ها» بوده است.

۴-۱-۱- حساب انتقالات جاری

مازاد حساب انتقالات جاری در سال ۱۴۰۰، حدود ۱/۲ میلیارد دلار برآورد شد که در مقایسه با مازاد این حساب در سال قبل از آن، معادل ۱۵/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. علت اصلی افزایش مازاد حساب انتقالات جاری در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال ۱۳۹۹، دریافت غرامت از دولت انگلیس بابت عدم ایفای تعهدات این کشور به ایران در یکی از قراردادهای دوره‌های گذشته بوده است.

نمودار ۱۲-۵- حساب انتقالات جاری(میلیون دلار)

۲-۱-۱- حساب مالی و سرمایه

در سال ۱۴۰۰، حساب مالی و سرمایه تراز پرداخت‌ها کشور به میزان ۱۰/۲ میلیارد دلار بدهکار گردید که نسبت به بدهکاری سال قبل از آن معادل ۱۳۲/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این میزان بدهکاری، معادل ۷/۵ میلیارد دلار مربوط به پرداخت حساب سرمایه و ۲/۷ میلیارد دلار مربوط به بدهکاری حساب مالی بود. حساب سرمایه تراز پرداخت‌ها عمدتاً

جدول ۱۲-۹- حساب مالی

درصد تغییر	سال				(میلیون دلار)
۱۴۰۰	۱۳۹۹	□ ۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	حساب مالی
۰	-۶۹/۷	-۲۶۸۵	۱۵۰۸	۴۹۸۲	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی(حالص)
-۹۳/۰	۱۸۲/۶	۹۷	۱۳۸۸	۴۹۱	سرمایه‌گذاری در سبد مالی(حالص)
۰	۹۹/۶	-۲۴۹	۱۲۹	۶۵	سایر سرمایه‌گذاری‌ها(حالص)
-۱۷/۳	۰	-۱۶۳۷	-۱۹۸۱	۵۰۹۸	دارایی‌های ذخیره
۰	۰	-۸۹۵	۱۹۷۲	-۶۷۱	

گزارش اقتصادی و تراز نامه سال ۱۴۰۰

حدود ۵۶۷ میلیون دلار به صورت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^(۳) (از این میزان، ۱۴۷ میلیون دلار به صورت سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق آزاد بوده است)، حدود ۵۷ میلیون دلار، سرمایه‌گذاری خارجی به روش بیع متقابل در حوزه نفت و گاز و حدود ۱۵۱ میلیون دلار، سرمایه‌گذاری خارجی در قالب سایر روش‌ها از جمله، ساخت، بهره‌برداری و واگذاری^(۴)، بیع متقابل در سایر حوزه‌ها، مشارکت مدنی و سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادر بود. کاهش رقم سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده در کشور در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن، عمدتاً مربوط به کاهش رقم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و سرمایه‌گذاری خارجی در بورس اوراق بهادر بوده است. شایان ذکر است، از مبالغ ذکر شده، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (بجز سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق آزاد)، ساخت، بهره‌برداری و واگذاری، بیع متقابل در سایر حوزه‌ها و مشارکت مدنی، تحت قانون «تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی» انجام گرفته است.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

در سال ۱۴۰۰، خالص^(۱) جریان ورود سرمایه به کشور در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی شامل؛ سرمایه‌گذاری‌های انجام شده تحت قانون سرمایه‌گذاری خارجی، سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در پروژه‌های نفتی و گازی در قالب قرارداد بیع متقابل، سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده در مناطق آزاد و غیره، معادل ۹۷ میلیون دلار بود که نسبت به سال قبل از آن ۹۳٪ درصد کاهش نشان می‌دهد.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده در کشور

در سال ۱۴۰۰، مطابق آمار دریافتی از سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، سرمایه‌گذاری خارجی در کشور بالغ بر ۷۷۴ میلیون دلار بود^(۲) که نسبت به رقم سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده در سال ۱۳۹۹، به میزان ۱۱٪ درصد کاهش نشان می‌دهد. از این میزان ورود سرمایه به کشور،

جدول ۱۰-۱۲- وضعیت سرمایه‌های خارجی وارد در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

(میلیون دلار)

	سال			درصد تغییر	
	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸
سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده	-۱۱٪	-۶٪	۷۷۴	۸۷۷	۹۴۱
تحت قانون سرمایه‌گذاری خارجی	-۷٪	-۲۱٪	۵۶۷	۶۱۵	۷۸۱
بیع متقابل در حوزه نفت و گاز	۶٪	-۲۲٪	۵۷	۳۵	۴۵
سایر	-۳٪	۹٪	۱۵۱	۲۲۷	۱۱۵

ماخذ: سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

بستانکار بود. علت اصلی بدھکاری حساب سرمایه‌گذاری در سبد مالی در سال ۱۴۰۰، مربوط به تغییرات حساب «سهام و مشارکت خارجی» بانک‌ها به صورت افزایش دارایی‌های ارزی بانک‌ها در سرفصل مذکور بوده است.

سرمایه‌گذاری در سبد مالی

در سال ۱۴۰۰، خالص مبادلات حساب سرمایه‌گذاری در سبد مالی حدود ۲۴۹ میلیون دلار بدھکار شد، در حالی که این حساب در سال قبل از آن، حدود ۱۲۹ میلیون دلار

۱- مجموع ورود و خروج سرمایه در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی.
۲- شایان ذکر است، مطابق گزارش دریافتی از سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، علاوه بر مبالغ ذکر شده، میزان سرمایه‌گذاری خارجی احصاء شده از مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استان‌ها و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در سال ۱۴۰۰، به ترتیب معادل ۹۸٪ و ۱۱ میلیون دلار بوده است.

۳- Foreign Direct Investment (FDI)

۴- Build- Operation- Transfer (BOT)

خارجی در قالب وام‌های دریافتی و کاهش خالص ایجاد سایر بدهی‌ها در قالب معوقات بدهی بوده است.

بدهی‌های خارجی

مجموع تعهدات ارزی کشور (تعهدات بالفعل و بالقوه) در پایان اسفندماه ۱۴۰۰ به حدود ۱۶/۷ میلیارد دلار رسید. از این میزان، حدود ۸/۰ میلیارد دلار معادل ۴۷/۹ درصد به تعهدات بالقوه اختصاص داشت. رقم کل تعهدات بالفعل خارجی (بدهی‌های خارجی) در پایان اسفندماه ۱۴۰۰، معادل ۸/۷ میلیارد دلار بوده که در مقایسه با پایان اسفندماه ۱۳۹۹ معادل ۵/۱ درصد کاهش نشان می‌دهد. از این میزان بدهی ۶/۲ میلیارد دلار به بدهی‌های بلندمدت و حدود ۲/۵ میلیارد دلار به بدهی‌های کوتاه‌مدت اختصاص داشت.

سایر سرمایه‌گذاری‌ها

حساب سایر سرمایه‌گذاری‌ها در سال ۱۴۰۰، حدود ۱/۶ میلیارد دلار بدهکار شد. تحلیل و بررسی زیرحساب‌های سرفصل سایر سرمایه‌گذاری‌ها نشان می‌دهد، طی این سال، دارایی‌های مالی (مطالبات مالی اشخاص مقیم از غیر مقیم) به میزان ۹۲۹ میلیون دلار افزایش و بدهی‌های مالی به اشخاص غیر مقیم معادل ۷۰۹ میلیون دلار کاهش یافته که هر دو تغییر مذکور، در جهت افزایش بدهکاری سرفصل سایر سرمایه‌گذاری‌ها عمل کرده است. در این میان، افزایش اعتبارات تجاری در قالب وقفه ایجاد شده در وصول درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت، علت اصلی افزایش دارایی‌های مالی بود. کاهش بدهی‌های مالی نیز طی دوره مورد بررسی، عمدتاً ناشی از کاهش بدهی‌های

جدول ۱۲-۱۱- وضعیت تعهدات خارجی کشور

(میلیون دلار)

درصد تغییر		سال			
۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	
-۵/۱	۱/۲	۸۶۷۵	۹۱۴۲	۹۰۳۱	تعهدات بالفعل خارجی
-۱۴/۰	-۴/۲	۶۱۷۴	۷۱۷۶	۷۴۹۲	بلندمدت
۲۷/۲	۲۷/۸	۲۵۰۱	۱۹۶۶	۱۵۳۹	کوتاه‌مدت
-۲۶/۱	-۱۹/۲	۷۹۸۷	۱۰۸۰۷	۱۳۲۸۳	تعهدات بالقوه خارجی (۱)
-۱۶/۵	-۱۱/۰	۱۶۶۶۲	۱۹۹۴۹	۲۲۴۱۴	کل تعهدات خارجی

مأخذ: اداره آمار و تحقیقات ارزی

۱- آمار این ردیف از گزارش‌های آمار ارزی تهیه شده برای مقطع پایان اسفند هر سال می‌باشد.

دارایی‌های ذخیره (دارایی‌های خارجی بانک مرکزی)

ناخالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی حدود ۸۹۵ میلیون دلار افزایش پیدا کرد.

در سال ۱۴۰۰، در نتیجه دریافت‌ها و پرداخت‌های ارزی بین افراد و نهادهای اقتصادی مقیم ایران با دنیای خارج، رقم